

ARKPRIJS VAN
HET VRIJE WOORD

2007

DE ROMA

De Roma, geen Droma

57ste Arkprijs van het Vrije Woord

Redactie Lukas De Vos

Antwerpen
De Vrienden van de Zwarte Panter
2007

Fotografie Frank Toussaint
Elisabethlaan 98 • 2600 Berchem • © 0475 80 58 01
fotografie@franktoussaint.be

Droma

Droma was a Ryn rescued from Ord Mantell by Han Solo, and for a short time was Han's co-pilot on Millennium Falcon.

His ancestors had been enslaved by a Desilijic Hutt for use as soothsayers, and had been creatively executed when they failed to accurately predict events. His species does not have a home.

They are wanderers or 'gypsies' of the galaxy.

Wikipedia, the free encyclopedia

*Ter nagedachtenis van Marc Galle,
stichtend lid van het Arkcomité,
en van Libera Carlier, Arkprijswinnaar 1959*

Uit de beschouwingen van de Arkprijjury

Bij de toekenning van de Arkprijs heeft vooral de langdurige werking en nawerking van een sociaal-kultureel projekt de doorslag gegeven.

De toekenning van de 57ste Arkprijs van het Vrije Woord aan de vzw Roma beantwoordt volledig aan dit uitgangspunt.

De jury looft de culturele eerstelijnswerking en het sociale draagvlak dat de stichting heeft uitgebouwd in een verwaarloosde multiculturele wijk in Borgerhout.

De vzw heeft daardoor op een spontane manier alle lagen van de bevolking betrokken bij de maatschappelijke en culturele uitwisseling. Ze heeft al die tijd hoofdzakelijk gesteund op het werk van vrijwilligers, zonder noemenswaardige financiering door de overheid.

Dit veldwerk verdient nadrukkelijke steun van alle overheidsinstanties, stad, provincie, Vlaanderen. Het Arkcomité is dan ook verheugd dat zich in dat vlak een duidelijke kentering aftekent.

19 maart 2007

EX SECRETIS
WELKOMSTWOORD
RAYMOND DETREZ

Dames en heren,

Zoals elk jaar op de vooravond van Onze-Heer-Hemelvaart wordt hier in de kapel van Galerie De Zwarte Panter over enkele ogenblikken de Arkprijs van het Vrije Woord uitgereikt. Wie ook het vorig jaar op deze plechtigheid aanwezig was – en velen van u behoren tot grote voldoening van het Arkcomité tot het ‘vaste publiek’ – zal zich herinneren dat ik toen wat badinerend over de Arkprijs en het Arkcomité gesproken heb, indachtig het gezegde dat dingen waarom niet gelachen mag worden ook niet ernstig hoeven te worden genomen. En dat geldt natuurlijk nog meer voor mensen die niet om zichzelf kunnen lachen. Maar dat betekent natuurlijk niet dat de Arkprijs geen serieuze aangelegenheid zou zijn. Hoezeer dit het geval is blijkt dit jaar opnieuw met de bekroning van De Roma. Om welke belangwekkende redenen precies De Roma de Arkprijs ontvangt zal u zo dadelijk door anderen uiteengezet worden. Het is in de eerste plaats de taak van de voorzitter van het Arkcomité om u allen hier welkom te heten, en dat wil ik nu dan ook van harte doen.

Maar de voorzitter van het Arkcomité heeft ook het voorrecht en zelfs een beetje de plicht om onthullingen te doen over iets wat in de regel strikt geheim is, met name de beraadslagingen van de jury, in dit geval het Arkcomité. De traditie om die onthullingen te doen is ontstaan uit de frustratie van het Comité elk jaar maar één genomineerde te kunnen bekronen, terwijl zoveel andere verdienstelijke mensen de prijs niet kunnen krijgen en door de gang van zaken soms ook nooit in de prijzen vallen. Om die reden vernoemt de voorzitter enkele van die mensen in zijn welkomstwoord.

Het zal niemand verwonderen dat gezien de opzienbarende prestatie die hij geleverd heeft en in het licht van de politieke situatie Tom Barman met de actie 01.10 dit jaar een serieuze kandidaat was. Meer

nog dan voor Tom Barman zelf had de jury waardering voor de zangers en zangeressen die ondanks de dreigementen van het Vlaams Belang toch deelnamen aan de manifestatie en daardoor hun broodwinning ten dele op het spel zetten. Een andere genomineerde die het dit jaar net niet haalde was André Posman, wiens Gentse kamer-muziekcentrum *De Rode Pompe* een unieke plaats inneemt in het moderne muziekleven in ons land, maar die desondanks al jaren een eenzame strijd moet leveren om te overleven. Onder degenen die sinds vele jaren telkens opnieuw genomineerd worden is de romancier Aster Berkhof. Los van zijn schromelijk miskende verdiensten als auteur zou Aster Berkhof ook de laureaat zijn die de Arkprijs terug naar zijn vroegste wortels zou voeren: een prijs voor een schrijver die zich niet laat muilkorven. Het is duidelijk dat de keuze die we elk jaar voor een laureaat maken onze bewondering voor het werk van andere genomineerden niet in de weg staat, en het gaat dan natuurlijk niet alleen om de genomineerden die ik hier nu genoemd heb.

Maar het Arkcomité kon niet anders dan diep onder de indruk komen van de letterlijk en figuurlijk monumentale prestatie die de honderden mensen rond De Roma geleverd hebben en van de veelheid aan ‘boodschappen’ – om dat ouderwetse woord toch nog maar eens te gebruiken – waar De Roma voor staat. Vrijwel uitsluitend door de inzet van vrijwilligers werd hier niet zomaar wat ‘vergane glorie’, maar een waardevol stuk architecturaal erfgoed van de gretige Antwerpse sloophamer gered. Het prachtig gerestaureerde gebouw ontpopte zich als een polyvalent cultureel centrum waarvan de uitstraling zich tot ver buiten de wijk Borgerhout en zelfs buiten de stad Antwerpen uitstrekt. Haar culturele werking bereikt bovendien vele lagen en segmenten van de bevolking. Het is natuurlijk ook bijzonder dat De Roma gelegen is in een multiculturele wijk en een multicultureel publiek trekt, maar dat punt van waardering heeft eigenlijk meer te maken met het feit dat wij een multiculturele wijk nog altijd iets bijzonders vinden – terwijl het dat natuurlijk al lang niet meer is, of niet meer zou mogen zijn.

Van een prijs die 57 jaar geleden bedacht is om het kerkelijke ingrijpen tegen de bekroning van een ‘verderfelijk’ boek aan te klagen is de

Arkprijs in de loop der jaren geëvolueerd naar een beloning voor maatschappelijke verantwoordelijkheidszin, morele moed en sociaal engagement, in combinatie met gevoeligheid voor het culturele en het intellectuele. Al deze elementen heeft het Arkcomité in meer dan overtuigende mate bij De Roma aangetroffen en daarom heeft het dan ook unaniem besloten de naam van De Roma als 57ste in de rij in de sokkel van de Ark te laten aanbrengen.

CINE ROMA, TOEN DE JAREN VIJFTIG
NOG GEEN *FIFTIES* WAREN
GUY POPPE

Het was hollen, die donderdag begin oktober 1956. Hollen om op tijd van de Seefhoek op de Turnhoutsebaan in Borgerhout te raken. Gelukkig hadden katholieke scholen toen donderdagmiddag vrij en konden we om half twaalf de schoolpoort achter ons laten. Als we hard renden, stonden we een kwartiertje later op de Turnhoutsebaan, hadden we uitgerekend, een afstand waarover we op andere dagen zeker vijf minuten meer zetten. Net op tijd, hoopten we, om nog een stuk van de stoet te zien. De stoet, dat was de begrafenis van Stan Ockers, Stanneke, mijn idool die zich enkele dagen voordien in het Sportpaleis doodgereden had. Had hij niet gereden op de piste, had hij niet gelegen in een kist. Die uitdrukking sloeg op de in het begin van de eeuw overleden Antwerpse wielrenner Sjarelte Verbiest, die op de piste van Zurenborg de dood gevonden had, maar ze speelde de hele tijd door mijn hoofd.

Negen was ik en voor het eerst beseftte ik wat *dood* betekende, hoe de dood iemand definitief uit je leven wegrukt. Zelfs het overlijden van de *vava*, mijn grootvader, niet zo lang daarvoor, had me niet echt geraakt. Nu lag ik mijn bed te huilen. *Stannekenockers* dood? Stanneke, die in de zomer nog een Alpenrit gewonnen had in de Ronde van Frankrijk. Ik zat op zulke dagen aan de radio gekluisterd om geen woord van het verslag van de aankomst te missen en ging achteraf de uitslag nalezen op het krijtbord, dat Irma van het café op de hoek van de straat enkele minuten later buiten zette. De teletekst van de jaren vijftig. Zou ik me nooit meer over Stannekes sportieve prestaties opwinden, nooit meer? Ik kon het niet vatten.

Er was niet veel plaats meer op de stoep van de Turnhoutsebaan. Rijen dik stonden ze en voor een jongetje van negen was het moeilijk om ergens een plek te vinden waar hij zijn ogen uit zijn kop kon kijken. Voor de grote toegangshal van Kinema Roma vond ik een plaatsje. En al gauw moest het verdriet wijken voor het genot dat het

schouwspel me bood. Al die beroemde mannen, met wie ik tijdens de zomervakantie mijn eigen Ronde fantaseerde, liepen achter de lijk-wagen. Roger Walkowiak, die de Tour dat jaar gewonnen had, Louison Bobet, die het hem drie keer voorgedaan had, Charly Gaul, Stannekes gevleugelde concurrent in de bergen, Rik Van Steenbergen, de wereldkampioen, Jean Brankart, die ooit nog wel eens de Ronde zou winnen, de eerste Belg na Sylveer Maes, zeker weten. Op enkele minuten tijd was een triest jongetje van negen uitgegroeid tot een rampentoeurist en was de basis gelegd voor een carrière als sensatie-journalist, al is dat ten slotte nog goed gekomen.

Stan Ockers, dat was er een van ons. Mijn moeder, die binnen de poort in Borgerhout een winkeltje had van witgoed en *saai*, heeft het me vaak verteld: ‘*Stannekenockers, die heeft hier nog in het deurgat staan vrijen met z’n Roza*’. Vrijen, dat betekende in de jaren vijftig iets anders dan nu. In Borgerhout was er geen porno, Borgerhout was saai. Vrijen, dat bestond uit handjes vasthouden, knuffels en nu en dan een kusje. ’t Was in de tijd zo simpel allemaal. Stan vroeg het gewoon aan.

Ook de Roma was van ons. Daar gingen we op zondagmiddag naar de cinema, naar *Bambi* kijken, naar *Caruso*, met Mario Lanza, de films van Doris Day en Jerry Lewis, Charel Janssens en Co Flower, *Ben Hur* en *De Tien Geboden*. Mijn oudere broer ja, die ging op zaterdagavond in ’t stad een filmpje meepikken, maar tegen mij zei mijn moeder: ‘*Wacht maar tot hij in de Roma komt*’. Daarop kon je je klok gelijk zetten. De affiche op de voorgevel gaf aan welke kaskraker er *deze week* te zien was, één week en dan gedaan. In de hal hingen de affiches van de prenten die er *volgende week* te zien zouden zijn en welke *kortelings*. Dat was Roma-Nederlands voor *over veertien dagen*. Het heeft een tijd geduurd voor mijn leraar Nederlands me diets kon maken dat *kortelings* op het verleden slaat. Binnen, achter de glazen toegangsdeuren, in de tweede hal, hing er nog een affiche, naast het bordje *verwacht*. Die film programmeerde de Roma drie weken later. Het klopte altijd.

Naar de cinema gaan in de Roma, dat was feest. Je gaf je jas af aan een man in bruin uniform en kocht een programma – niet meer dan een dubbel gevouwen A4-tje met relame erop – van een juffrouw met een witte blouse, een gesteven rok en een Rita Hayworth-kapsel, die je met een zaklamp naar je plaats leidde. Later leerde mijn leraar Nederlands dat je zo iemand een *ouvreuse* noemt. Mijn Nederlands was ondermaats in die tijd.

Tijdens de pauze kwam Rita Hayworth rond met Artic. Vanille-ijs op een stokje, met een laagje chocola erop. Dat was dik zijn geld waard. Die ene frank die we Rita Hayworth betaalden voor dat programma, die vond ik weggegeven. Als we eenmaal terug thuis waren, kieperden we dat papiertje immers meteen in de vuilnisbak. Maar, zei mijn moeder, *die juffrouwen leven daarvan, die krijgen geen pree, wat wij ze geven, is alles wat ze verdienen*. Zo kreeg ik inzicht in sociale verhoudingen.

Discipline, orde en tucht, ook daarin was de Roma sterk. Er liep in de zaal een man rond, ook in bruin uniform, maar in mijn herinnering van een chiquere snit dan het pak van de man in de vestiaire. Een uniform, niet zo indrukwekkend als het zwarte kostuum van de *suisse* in de Peperbus vlakbij – die droeg bovendien een steekhoed – maar er straalde gezag van uit. Met hem viel er niet te sollen. Wie lawaai maakte tijdens de film of zich op een andere manier misdroeg, die kreeg één luid marsbevel – *bùiten* – en zo konden wij ons weer op het scherm concentreren.

Neen, de Roma mocht niet als de *Luxor* worden, iets verder op de Turnhoutsebaan, in de richting van *den Driehoek*. Het verhaal ging dat de jeugd van Borgerhout tijdens een voorstelling daar op de achterste banken onnoemelijke dingen met elkaar deed. *De slippers vlogen soms over 't balkon*, is er me ooit verteld. Er hingen toen veel losgeslagen jongeren rond in Borgerhout. Maar ik weet het maar van horen zeggen. Ik ging nooit naar de Luxor. Wij waren de Roma van toen.

De Roma en de Luxor waren niet de enige cinema's in Borgerhout. Je had ook de *Century* in de Drink, waar schepen Wim Geldolf een film-

club uit de grond stampte om er films te draaien die boven mijn pet gingen. Aan de *Victory* in de Bothastraat stopte ik wel eens. Daar kwam ik elke dag voorbij op weg naar school in de Seefhoek. Ze draaiden er films, die de Katholieke Filmliga steevast als *te mijden* catalogiseerde, of *af te raden*, als het bloot binnen de perken bleef. *La bride sur le cou*, met Brigitte Bardot, stond er geafficheerd als *Met losse teugels*, maar feitelijk betekent het *bandeloos*, hoorde ik later van mijn leraar Frans. Ook Frans heb ik met vallen en opstaan geleerd. Ik was te jong om *BB* in volle glorie te mogen aanschouwen en echt pikant waren de tentoongestelde foto's nooit. Toen ik onlangs *Et Dieu créa la femme*, van Roger Vadim, op Arte zag, drong het tot me door dat *BB* veel minder prijsgaf van haar mooie lijf dan wij vroeger dachten en hoopen.

De Roma, dat was de navel van de wereld. Ons baken op 't *stieweg*, zoals we de Turnhoutsebaan toen noemden. Rond de Roma vond je alles. Crèmerie Roma, in het gebouw ernaast, waar we slagroom kwamen kopen om thuis bij de aardbeien te serveren. Bakkerij Keteleer, met haar heerlijke koffiekoeken, de worstjes die we nu zedig hoorn-tjes noemen. 't Klein Beenhouwerke, waar moeder varkensgebraad van 't puntje kocht en ook wel eens – toen dat in de mode kwam – van die biefstuk met gemalen vlees, waarvan ik pas later de naam leerde kennen: *hamburger*. Vlak voor de stoep van de Roma nam je de tram naar 't stad, de 10 of de 24, zelden de boerentram. Wat nu verre toekomstmuziek is – een tramlijn naar Wijnegem, Westmalle en nog verder –, dat bestond toen gewoon. Als we op zondagmiddag, na de film, weer buiten kwamen, dan hoefden we maar even naar de vlaggenstok te kijken van café De Toekomst, op de hoek van de Bothastraat, en we wisten wat Tubantia gedaan had. Als de groen-witte vlag halfstok hing, had *den Tuub* gelijk gespeeld, hing ze volop te wapperen, dan hadden ze gewonnen. We hadden geen sms'jes nodig om te weten wat er gebeurde.

Eerst was de Roma mijn eerste venster op de wereld. Daarna is de belangstelling verschoven naar de wereld zelf. Toen ik doorhad dat Roma iets met Rome te maken had en dat de schilderijen op de friezen in de zaal naar het oude Rome verwezen. Als je geen Latijn kent,

duurt dat even. Nu de Roma binnenwandelen is als een terugkeer in de tijd. Het kleine jongetje, dat zich, als eenmaal het licht uitgaat, in vervoering laat brengen door wat er zich op het scherm of het podium afspeelt, is terug thuis.

HABEMUS ROMAM!

LUKAS DE VOS

Begin april overnachtte ik een drietal dagen in een Mercure Hotel van Bordeaux. Eén van de zeven. Dat in Meriadeck, het zakencentrum van de stad aan de Garonne. Het hele hotel staat in het teken van de film. Vooroorlogse kamera's aan de bar. Aan de ontbijtzaal alle affiches van de festivals van Cannes, van het eerste in 1946 (hoewel daartoe al beslist was in 1939) tot vandaag. Op elke verdieping filmbeelden. En elke kamer is genoemd naar een acteur/aktrice. Ik zat op de vijfde verdieping, de westernafdeling. Steracteur James Stewart. Met aan de wand de poster voor *Rancho Bravo*, de Franse vertaling van *The Rare Breed*, waarin Stewart optreedt als cowboy in dienst van Maureen O'Hara, om de beroemde Hereford-stier Vindicator naar Texas te begeleiden, en er een nieuw runderras te kweken dat het langhoornig vee moest vervangen. Liever daar, dacht ik, dan in de John Waynekamer vlakbij.

Want *The Rare Breed* van regisseur Andrew McLaglen verbeeldde precies wat we de week daarvoor hadden beslist voor de Arkprijs: water naar de zee dragen, een uitmuntende traditie redden in weerwil van belagers allerhande, een kweekstier redden voor het nageslacht. De Franse titel teert op een vroeger succes: *Rio Bravo* van Howard Hawks uit 1959, met, inderdaad, John Wayne in de hoofdrol. *The Rare Breed* is in vergelijking een bescheiden werkstuk, met bescheiden aanspraken, en acteurs op hun retour. Maar de nawerking van het thema, de omslag van de veestapel, is op lange termijn van veel groter betekenis geweest dan het klassieke en doorzichtige *good guy-bad guy* verhaal waarmee Wayne zo graag zijn landgenoten kapittelde.

De zedenles ontbreekt totaal in *The Rare Breed*, net zoals in de Arkprijs. Het verhaal van de Roma is er één van cultureel en sociaal overlevingsbesef, niet van het grote gelijk. De Roma, een tempel voor het betere, Vlaamsgezinde volk van Borgerhout dat niet moest weten van de grootstad en haar Franse manieren, was dan ook sinds 1928 de

evenementenhal voor alle lagen van de bevolking. De Roma was een gedurfd staaltje van Vlaamse ondernemingszin en Italiaanse frivoliteit. Zijn zelfdragend balkon voor heren met knevel en tits, en dames in *roaring twenties* outfit, hing over het *vulgus*, dat in dezelfde ruimte met 1.600 zitplaatsen – de grootste bioskoopzaal van Antwerpen – zijn variété en music-hall kwam opzoeken. In dat opzicht was de Roma de voorloper en tegenhanger van wat het paradepaardje van Georges baron Heylen van Oirbeeck zou worden, de Rex, een ontwerp van Leon Stijnen. Stijnen ontwierp een Amerikaans filmpaleis in het oude pand van het Palais Indien, later het Café Universel waar de Franse filmmaatschappij Gaumont begin vorige eeuw stomme films met muziekbegeleiding liet draaien (en historisch genoegdoening kreeg na het bankroet van het Rexconcern in 1993, en tijdelijk weer de filmzalen ging uitbaten), en nog later het LeopoldPaleis dat de Belgische Werkliedenpartij zou overkopen in 1920 om er een Volkshuis van te maken tot het in 1935 Ciné Rex zou worden. Maar zeven jaar eerder al had de Italiaan Jean-Baptiste Romeo, die in Borgerhout talrijke woningen had opgetrokken, en niet onbemiddeld was als bestuurder van banken en een bouwbedrijf, Kinema Roma in de steigers gezet.

Het is mij onduidelijk of Roma verwijst naar de naam van de bouwheer of naar zijn land van herkomst, maar zeker is dat de historische ophoping van steeds nieuwe elementen van de zaal een synkretisch wonder maakte. De art deco trapzalen, de zwierige overwelfing, de akoestische rijkdom, de latere muurschilderingen zoals de wagenrennen die een calico vormen van *Ben Hur*, de ruimte die meer geschikt bleek voor pop- en rockconcerten (Iggy Pop, Paul McCartney, Lou Reed, Ry Cooder, Iron Maiden), en voor variété en kabaret (Gaston en Leo, Wannes Van de Velde, Freddy Quinn) dan voor filmvertoningen na de cinemascope-periode, het wees er op dat de Roma van een groter maatschappelijker uitstraling was dan waarop de Rex ooit aanspraak kon maken. Maar de Rex had natuurlijk zijn drama, het V2-bombardement, de Roma alleen zijn brede aanspraak.

Ik heb *The Rare Breed* nooit in de Roma gezien. Wel in de Festa, en in Willebroek in de Cinex, de socialistische tegenhanger van de Rio. Wat de Rubens was voor Michel Apers in Zwijndrecht, waren die volks-

bioskopen voor mij. Een zondag in de uilenbak, gefriemel aan de rokjes, bijlichtende zaklantaarns voor de laatkomers, westerns voor de pauze, de kleurfilm erna. In de week de aangebrande films, met zwarte klevertjes voor de onkuise Suzannaborstjes op de uitgestalde stills. Dat had de Roma in uitvergroete mate. Dat vanzelfsprekende amateurisme. Ik dacht eraan toen vorig jaar *The Movie* sloot in Hoogstraten, één van de laatste, zelfstandige filmzaaltjes, dat voor 1974 ook de Roma heette. Een stukje geschiedenis waarvan de lichten voor goed uitgingen.

Dat is de grote verdienste van Rataplan en van de honderden vrijwilligers geweest: de gedoofde lichten opnieuw aansteken. In een tijd waarin het samenhorigheidsgevoel volledig verzwonden was. Waarin het filmgebeuren, de zangoptredens, de teatervoorstellingen niet langer een sociaal treffen voorstelden. De sluiting van de buurtbioscoop in Hoogstraten was een teken des tijds, vond uitbater André Hoefkens na de laatste vertoning op 29 maart 2006. ‘De grote cinemacomplexen trekken sowieso veel volk aan, maar de cinema wordt minder en minder een sociaal gebeuren. Moderne plasmaschermen in de woonkamer, de dvd, hypermoderne geluidssystemen voor thuis. Het bioscoopbezoek zal stilletjes verder dalen’.

Maar het is een vicieuze cirkel. Met het verdwijnen van de vanzelfsprekende ontmoetingsplaatsen, waar jong en oud, arm en rijk, inwijking en inboorling elkaar zonder bijbedoelingen tegenkomen, valt ook het hele wijkweefsel uit elkaar. En daarop vegeeteert het onbegrip, daarop krioelt de achterdocht, daarop schiet sociale uitsluiting – en dus ook racisme – wortel. Er is een oorzakelijk verband tussen het verdwijnen van de zang- en danskafes (alleen de folklore overleeft, zoals in kafee Beveren met Orgel De Cap aan de Vlasmarkt in Antwerpen, of zoals het theeritueel van overjaarse freules in de Paon Royal aan de dierentuin) en de opkomst van onverdraagzaamheid. Wat vroeger in dronkemansgevechten werd beslecht met de hulp en de weerstand van de omstaanders, wordt nu opgekropt, en met verlaat effect uitgespuwd tegen verketterde doelgroepen – al begrijp ik maar al te goed de Poolse uitbaatster van volkskafee De Viking een paar deuren voorbij de Roma. ‘Pas nieuwe wc’s geïnstalleerd, stront

aan de muren, jong Marokkaans tuig slaat alles weer stuk. Wat moet ik nu? Waarom doen ze dat?' Omdat er geen betrokkenheid is, en geen standvastigheid.

Dat hadden twee onverdachte, linkse bronnen uit Denemarken al eerder vastgesteld. In hun 'aanklacht' *Islamisme en Naïvisme* (Uitgeverij Nieuw Amsterdam, 2007) schrijven Karen Jespersen, oudminister van sociale zaken, en Ralf Pittelkow, raadgever van voormalig premier Poul Rasmussen: 'Op de punten waar je niét voet bij stuk houdt, groeien de conflicten. Op de scholen waar de leiding compromissen heeft gesloten met de islamisten, is het geweld tegen meisjes, joden en docenten het ergst.' Er kan geen enkele toegeving worden gedaan als het op onvervreembare kernwaarden als gelijkheid of vrije meningsuiting aankomt. Niet in het schandelijke proces tegen *Charlie-Hebdo*, niet op de afdreiging tegen alkoholschenkende restaurantjes, niet tegen het onzindelijke gedachtengoed van *White Power*. Fundamentalisme is het grootste gevaar voor de islam zelf, zoals autoritair rechts dat is voor de democratie. Radikale mytomanen als Aboe Jaja ('Het onderbuikgevoel van Europa is racistisch en pseudo-koloniaal') of Filip De Winter ('Ik ben niet van plan om alle mensen en organisaties met neonazisympatieën te gaan stigmatiseren of veroordelen') moeten de pas afgesneden. Om het met Karel de Gucht te zeggen in zijn behartenswaardig pamflet *Pluche*: 'Niet alle kiezers zijn het perfect eens met de racistische ideologie waarvan de partij (vB) doordrongen is, maar de sleutelgatkiezer negeert de werkelijkheid al te gemakkelijk. Hij legitimeert daarmee het racisme en breekt de reserves er tegen af. Over dit soort politieke uitspraken heerst de omertà, het schuldige zwijgen.' Inschikkelijkheid is dan de gifpil voor de democratie. Het *Mispogon* (of de *Baardhaters*) van keizer Julianus de Apostaat (4de eeuw) zou verplichte schoollektuur moeten worden. Wat hij schreef over de opkomst en onverdraagzaamheid van het wassende kristendom, geldt evengoed vandaag voor de radikale islam, het stalinisme of het rechtse populisme.

Voor standvastigheid én betrokkenheid heeft de Roma wél gezorgd. Juist daardoor werpt de Roma ook een dam op tegen enggeestigheid en fundamentalisme, soms tot eigen schade, zoals in 2006, toen fana-

tieke Marokkaanse hooligans probeerden een 'onreine' muziekvoorstelling te verhinderen en er een paar even onreine ruiten sneuvelden. Het bord voor de kop bestaat niet alleen bij zakenlui. De Roma zet daarentegen zijn deuren open, en laat de moslimgemeenschap voluit meewerken, met name langs de vzw Moussem om. Op dezelfde wijze schakelt Roma het jeugdwerkwijkswerk in (de zaal is trouwens tijdelijk een schoolgebouw geweest), rusthuizen en dienstencentra.

Betrokkenheid stoelt op inzet, solidariteit en vrijwilligheid. De vzw Roma is niet de enige in haar soort natuurlijk. In Gent organiseren De Verenigde Cultuurfabrieken vzw met bezieler André Posman muziekvoorstellingen in concertzaal De Rode Pomp. In Boechout beweegt Sfinks zich langs dezelfde lijnen. Sfinks houdt morgen 17 mei overigens zijn Mundial Festival, en is de bakermat van de Roma. Het siert de initiatiefnemers van de vzw Roma dat ze ontslag namen bij Sfinks om zich volledig te wijden aan het heropstarten van een buurtcentrum dat geschiedenis, een veelvoud van culturen en kunstvormen, en sociale ontmoeting combineert. De beweging is van onderen uit gegroeid, en niet, zoals ten tijde van Van Mechelens cultuurtempels, van bovenuit opgelegd. Dat heeft grote nadelen, vooral inzake financiering. Pas nu begint de overheid schoorvoetend over de brug te komen, omdat gebleken is dat de ondergrond waarop dit veldwerk stoelt veel steviger is dan plompweg neergepote kulturele centra. Het nadeel weegt evenwel niet op tegen de enorme verdiensten die zo'n spontaan georganiseerde beweging uitdraagt: het werk van vrijwilligers kweekt een saamhorigheid die in een benoemingscarroussel zelden te vinden is; de opendeurpolitiek verhindert dat het Romaprojekt verwordt tot een elitair eiland; de veelzijdigheid van initiatieven lokt geïnteresseerden uit alle kringen; en de bewuste integratiegedachte die de Roma drijft is gegroeid uit de buurtsamenhang, niet omgekeerd, al versterkt ze die nu wel door haar werking.

In die werking wil ik, als voorzitter van de beroepsbond van filmjournalisten, de vvf (Vereniging van de Vlaamse Filmpers), de oorspronkelijke magie van de Roma niet laten verloren gaan: behalve music-hall was de Roma voor alles een filmzaal. Het is dan ook geen

toeval dat het Filmfestival van Antwerpen, dat vijf jaar geleden nieuw leven werd ingeblazen, aansluiting zocht en kreeg bij de Roma, waar ooit de eerste reeks festivals zijn beslag kreeg. Het was ook tekenend dat bij de heraangeknoopte banden v v f meteen Robbe de Hert (overigens nog een Arkprijswinnaar) bekroonde met de Gulden Mira. Niemand past beter in het profiel van de Roma. Meteen is de samenhang hersteld tussen de Roma en het Filmhuis, dat in een andere probleemwijk van Antwerpen aan de Klappeistraat de buurtwerking op dezelfde manier uitbouwt.

Enige zelfrelativering blijft op zijn plaats. Want ook een te grote sérieux is dodelijk. Er was dus ook plaats in de Roma voor het *Boekenbal Populaire* eind april, met als platendraaier de stijlvolle dichter Peter Holvoet-Hansen, de mildere versie van Guido Belcanto (en een veel beter dichter). Enige zelfspot, enige zelfkietiek, enige uitvergroting, enige groteske, enige burleske mag ons daarbij niet vreemd blijven. Wie met zichzelf niet kan lachen, kan dat ook niet met of om anderen. Tijdens de verbouwingswerken in de Roma heb ik destijds, in 2003, met fotograaf Frank Toussaint filmopnamen mogen draaien. We maakten een nogal krankzinnige afscheidsfilm voor uitgever Armand Nauwelaers, *Het Veenlijk*. Het zijn bij de mooiste beelden uit de film: de muren van de Roma, de halve wereld die voorbij de inkom loopt, het rode pluche van de canapés, de art deco trapzaal, de onnavolgbare calico's. Toussaint was zo onder de indruk dat hij speciaal voor deze uitgave is teruggegaan en er een foto-essay over gemaakt heeft.

De Roma is namelijk een aanzet – en daar ontmoet het volk de minister – om van een feestzaal weer te maken wat ze moet zijn: de plek waar feesten gehouden worden. Feesten die eten en drinken laten samengaan met sport, muziek en cultuur. Frank Heirman tekende op in zijn rijk gestoffeerd naslagwerk *Het Paleis om de Hoek. Eén Eeuw Cinema in Antwerpen* (BMP Uitgevers 2006): 'De Roma fungeerde van in het begin ook als feestzaal voor de gemeente en proklamatiezaal voor de scholen. Een getuige vertelde dat men doorheen de programmatie soms de winnaar van een boksmatch of een voetbalslag projekteerde.' Zo hoort het. Filmzalen moeten zijn als veredelde bor-

delen, waar je – zoals vroeger in Engeland – rustig een sigaretje kunt rollen, een glas prik laat bijschenken, genoeglijk de benen onder de bijzettafeltjes steekt, je laat vervoeren in een verduisterde, gedempte wereld, zonder het leven daarbuiten te vergeten. Desnoods met een nachtlampje kunt voortlezen tijdens de langdradige passages uit een Franse zwetsfilm of de irriterende, oppervlakkige diepzinnigheid van Erik Rohmer. Ik heb het gedaan. *Rancho Bravo*, die andere, uitgelezen. Van de Straatsburgse striptekenaar Blutch. Wiens echte naam Christian Hincker is, kreupel gemaakt door het kapitaal (Hinker), een beul voor het verschralende bandwerk van de filmmastodonten met hun popcorn en sensurround (Henker). Blutch, die jarenlang tekende voor *Fluide Glacial*. Albums met het onverdraaglijk filmisch raffinement van Octave Mirbeau en de tomeloze *aplomb*-heid van John Wayne. En met een gretigheid, waarbij ‘la gourmandise qu’on sent à chaque page de cette pochade amère s’équilibre d’un réel plaisir à voir la satire française prendre de la hauteur, ce qu’elle n’a pas toujours su faire, reléguant la production traditionnelle, de plus en plus conformiste, à ses turpitudes affairistes’.

Ziedaar. Het werk van de Roma is net als dat van Blutch wat burokraten en salonartiesten doet ijzen. Ze geven een niet af te weren adrenalinestoot. Koudvuur voor het subsidiestelsel. Grieks vuur voor de mediatycoons. Vuurwerk voor het volk. Jippie-jippie-jippie-a-jee-ee-ee! *A rare breed indeed.*

ROMA, MI AMOR
FRANK TOUSSAINT

ERGO FLOS
LAUDATIO
HERMAN DE PRINS

Dames en Heren,

Het Arkgenootschap heeft mij aangewezen om de lofbazuin te steken over het cultureel project van de Roma in Borgerhout als jongste laureaat van de Arkprijs van het Vrije Woord. Bij mijn weten woont niemand van de eminente vrijdenkers van dit genootschap in het oude Borgerhout. Ik trouwens ook niet. Maar de peter van mijn vader woonde er wél, in de Helmstraat, pal in het hart van Borgerhout. Die familierelatie maakt van mij dus de occasionele expert. Bovendien ben ik waarschijnlijk de enige van het genootschap die ook in de Roma heeft opgetreden, een halve eeuw geleden, voor de prijsuitreiking van de Muziekacademie van Borgerhout, dat gebeurde toen ook in Kinema Roma. En dat maakt mij eveneens ervaringsdeskundige.

Om die ervaring te verbreden heb ik nieuw sociologisch veldwerk gedaan met een fietstocht in de buurt, ik had trouwens een nieuwe jellaba nodig voor de zomer en voor het bed. Wie hier niet van Antwerpen is maar van het Vlaamse platteland, moet immers ook het immaterieel erfgoed van het betrokken stadsdistrict kennen, om de rol van de Roma naar waarde te schatten: daarom even een korte beschrijving van mijn onderzoek. Tot spijt van wie het benijdt (u weet allemaal wie) is het naar huidige grootstedelijke normen erg proper in Borgerhout. Er hangen opvallend veel bordjes met de vermelding 'Zonder Haat Straat'. Misschien is dat er ook meer nodig, ofwel is het gewoon een statement van solidariteit. Bij welk volk de plaatjes voor het venster hangen is moeilijk na te gaan, maar dikwijls is het in huizen versierd met bloembakken, of met groen in een uitgespaarde trottoirtegels. Misschien is dat ook een politiek manifest.

Borgerhout was vroeger een heel kerkse, nogal Vlaamsgezinde gemeente, met inwoners van gewone komaf. Maar het roomse stempel

was er al voor de fusie met Antwerpen helemaal verdwenen. Wie weet was de ontmanteling van die klerikale burcht ook een verborgen agendapunt van een oud Antwerps burgemeester. Hij beweerde toch dat concentratie van immigranten (en dat is perfect gelukt in Borgerhout) beter was dan hun verspreiding over heel de stad, want spreiding van migranten veroorzaakte toch alleen maar verspreiding van ergernis. Enfin, de burcht is ontmanteld. In de *Gids voor levensbeschouwelijk Antwerpen*, staan de kerken opgesomd van de vier of vijf parochies van Oud-Borgerhout. Ze zijn nu meestal op slot. Het zijn ook geen historische monumenten die toeristen trekken. Op hetzelfde grondgebied staan nu een zevental moskeeën, maar ze zijn niet herkenbaar in het straatbeeld. De oude pastorijen en parochiehuizen worden stap voor stap overgenomen door welzijnswerkers en door het OCMW. En wat het daarnet vermelde flamingantisch erfgoed van Borgerhout betreft: in de Rodenbachstraat, de Goedendagstraat en de Groeningestraat wonen immigranten die nooit hebben gehoord van 1302.

Nog een ander beeld van Borgerhout is verdwenen: de bruisende commerciële verkeersader van de Turnhoutsebaan, in de jaren vijftig van de vorige eeuw nog één groot reklamedecor met oogverblindende neonverlichting. Kwatongen beweren dat volksvreemde handelaars er de middenstand hebben verdreven. Maar iedereen weet dat oorzaak en gevolg in die redenering omkeerbaar zijn: nadat de betere winkeliers wegtrokken naar koopcentra buiten de stad, is het vacuüm gewoon door de nieuwe bewoners opgevuld.

Natuurlijk heeft die demografische verschuiving de sociale structuur grondig veranderd. Mijn vaders peetnonkel zou nogal opkijken mocht hij nu in Borgerhout rondlopen. Hopelijk zou hij zich niet laten omarmen door groeperingen die leven van de xenofobie. Want veranderingen veroorzaken natuurlijk niet alleen kommer en kwel. Ik zei al dat de straten proper zijn in Borgerhout. In plaats van de gevreesde botsing van culturen (op enkele incidenten na) zijn de oude en nieuwe gemeenschappen elkaar veeleer uit de weg gegaan. Niet erg bevorderlijk voor de inburgering. Maar met de afbrokkeling van de oude zuil en het vertrek van de commerçanten is ook een belang-

rijk deel van het cultureel leven verdwenen. Borgerhout heeft ook geen openbaar cultuurcentrum zoals andere stadsdistricten. Dat gemis aan cultuur heeft het negatieve imago van Borgerhout nog vergroot.

Maar ziet, wat niet van de overheid komt, groeit wel van onderuit! In de schoot van het buurttheater Rataplan ontstond iets meer dan vier jaar geleden het idee om de vervallen bioscoopzaal van de Roma langs de verkommerde Turnhoutsebaan op te kalefateren. Het leek wel een signaal waar iedereen op had gewacht. Honderden vrijwilligers van alle slag uit Borgerhout en omstreken hebben de Roma in vier maanden tijd weer speelklaar gemaakt. Gisteren was het trouwens de vierde verjaardag van de heropening. Hun droom is werkelijkheid geworden: 'De Roma een nieuw leven geven en cultuur als hefboom gebruiken in de opwaardering van de wijk'. Die wijk laat wel nog wat op zich wachten, maar als het aan de enthousiastelingen van de Roma ligt is er geen weg terug.

Het initiatief kent een wonderlijk succes. De activiteiten (aan fors drempelverlagende prijzen) zijn gericht op de meest diverse doelgroepen. Zowel de kinderen als de senioren van Borgerhout voelen zich weer thuis in de vernieuwde Roma. Islamitische geestelijken zien met lede ogen dat ook hun jeugd er naartoe gaat om te luisteren naar verderfelijke concerten. In de vastenperiode van de Ramadan zijn er avondmaaltijden waar iedereen welkom is. En wie de Roma eenmaal bezocht heeft komt terug. Er is variété, jazz, wereldmuziek, popmuziek, cabaret, dans, noem maar op. Zelfs de Opera en het orkest van de Filharmonie komen naar Borgerhout, dat is in de goeie ouwe tijd nooit gebeurd. In iets meer dan twee jaar tijd kwamen er 100.000 bezoekers. Ik heb de statistieken van de officiële cultuurtempels niet durven vragen om ze niet in verlegenheid te brengen.

Dat er geen geldelijke steun van de overheid voor het initiatief zou zijn is een stadslegende, zoals er wel meer de ronde doen in Borgerhout. Zelfs de Lotto geeft geld. Maar de overheidssteun volstaat niet en hij heeft de Roma ook niet opnieuw tot leven gewekt. Wel het werk van de honderden vrijwilligers en die verdienen voor dat voor-

beeldig signaal de Arkprijs van het Vrije Woord. Buiten morele steun en publiciteit brengt ze dat overigens niets op. De naam van de Roma wordt wel gegraveerd (naast die van andere vrijbuiters uit het verleden) in de Ark van het Vrije Woord, hier aanwezig. Het is evenwel niet verboden aan de leden van de geachte vergadering om de Roma uit eigen zak te sponsoren. Voor 250 euro kom je al in de laagste, en vanaf 25.000 euro in de hoogste sponsorkategorie. En voor diegenen die zich niet kunnen inhouden: er is geen limiet!

EEN GESCHIEDENIS VAN DE ROMA
IN 5¼ HOOFDSTUKKEN
GUIDO DOCKX, VOORZITTER VZW ROMA

Inleiding

Vandaag, bij de uitreiking van de Arkprijs van het Vrije Woord 2007 aan De Roma, getuigt mijn verschijnen hier ongetwijfeld van enige gespletenheid.

In mij huizen immers een driehonderdtal vrijwilligers, de vaste medewerkers en mijn collega-bestuurders.

Gegroet vanwege ons allen.

Uiteraard vereerd met en dankbaar voor deze prachtige onderscheiding, voel ik mij toch ook lichtjes gegeneerd bij het overlopen van de lijst van de vorige laureaten. Belangrijk voordeel om deze situatie voor mezelf onder controle te houden, zoals gezegd, ik sta hier niet alleen.

Sta mij toe een geschiedenis van De Roma te vertellen in 5 hoofdstukken.

Eerste hoofdstuk
Het gebouw

De Roma werd bij de opening van de zaal in 1928 niet zomaar genoemd naar die andere historische plaats. Bouwheer was Jean-Baptiste Romeo. Deze ondernemer stichtte niet alleen de bouwfirma Vooruitzicht maar ook een gezin. En dat deed hij samen met Ludwina Malev. Romeo-Malev: De Roma was geboren.

Film en variété wisselden elkaar ook toen reeds af in deze monumentale ruimte.

Bioscoopycoon Georges Heylen voegde in 1958 De Roma toe aan zijn Rexconcern.

Vanaf de jaren zeventig werd de zaal enkel nog sporadisch gebruikt voor het organiseren van voornamelijk rockconcerten.

Het gebrek aan onderhoud van de prachtige ruimte stond in sterk contrast met het artistieke niveau.

Je kan je thans nauwelijks inbeelden dat namen als Lou Reed, Queen, Wings, Manfred Mann, Iron Maiden, The Stranglers en Iggy Pop toen in De Roma concerteerden.

In 1982 besloot Heylen de uitbating van De Roma stop te zetten, tot zowat tien jaar later zijn filmimperium volledig in elkaar stortte.

Van stort gesproken, toen wij in 2002 de zaal binnenstapten, bij de start van ons Roma-verhaal, troffen wij een mini Hooge Maay aan intra muros.

Met de hulp van een aantal politieke vrienden en sponsors van het eerste uur, maar vooral – en hier komen ze voor het eerst, maar zeker niet voor het laatst in het Roma-verhaal van de 21e eeuw voor – met de ongebreidelde inzet van honderden vrijwilligers werd het puin geruimd en vatte de renovatieperiode aan.

Stel, elk uur – door een vrijwilliger in deze bouwfase gepresteerd – wordt ingerekend aan de gemiddelde loonkost van een arbeider in de bouwsector, dan pas wordt duidelijk met welke beperkte middelen zoveel gerealiseerd werd.

Deze enthousiaste groep, aangevuld met leerlingen via samenwerkingsprojecten met diverse scholen en de steun van bouwfondsen van diverse overheden, herstelde de Roma in zijn oorspronkelijke glorie, jaar na jaar, stap voor stap.

Tweede hoofdstuk
Geestdrift en geld

‘Als een mens enthousiast is, doen de goden mee.’

Door deze woorden van de Griekse dichter Aischylos hebben wij, de Roma-mensen, ons altijd laten inspireren in de vele contacten met de subsidiërende overheid, die ik hier, enigszins blasfemisch, met de goden gelijkstel. Want hoewel wij beseffen dat velen de Olympos bestormen met vragen naar steeds meer middelen, wees overtuigd goden en godinnen van de overheid, het is ons groot geloof in de Romawerking dat ons steeds opnieuw aanzet om jullie te vragen ons voldoende financiële basis te geven.

De bezorgdheid dat dit initiatief, van, met en voor zoveel prach-

tige mensen toch nog zou kunnen mislukken, drijft ons soms tot een 'klaaglied om Roma'.

Laat dit duidelijk zijn: de voorbije jaren en meer dan ooit in 2007 zijn er door het Vlaamse Gewest, provincie en stad Antwerpen en district Borgerhout inspanningen geleverd. Ook is er uitzicht op structurele subsidiëring in de toekomst.

Stel het met ons vast in Borgerhout, uw geld is goed besteed, en wordt door ons aangevuld met diverse vormen van eigen inkomsten.

'Dankbaarheid is een bloemke dat in weinig hoven bloeit', schreef Guido Gezelle. Mevrouwen en Heren van de overheid, gezien uw toenemende aandacht voor De Roma, wacht u in Borgerhout een kleurrijk bloementapijt.

Derde hoofdstuk

Hoe klinkt de Roma en wie luistert ernaar

In het besef dat naast de vele filmklassiekers ook grote namen uit de wereld van variëteé en rock op het podium stonden, mogen we gerust stellen dat onze huidige programmering deze traditie eerbiedigt.

Naast een gevarieerd filmaanbod, worden in de periode 2007-2008 ondermeer volgende artiesten De Roma verwacht :

Gabriël Rios, Khaled, Philippe Catherine, Billie King, Raymond van het Groenewoud, Laïs, Daan, Ozark Henry, de Fixkes, Jos van Immerseel, Wannes van de Velde, Bart Peeters, Willem Vermandere, De Nieuwe Snaar.

Maar naast het aanbieden van een kwaliteitsvolle programmering, moet een goede gesubsidieerde werking tegelijkertijd ook laagdrempelig zijn, een sociale mix waarborgen, aandacht hebben voor het multiculturele, een betaalbaar aanbod waarborgen voor alle leeftijden en voor mensen met verschillende opleidingen, een comfortabele en veilige zaal garanderen en de trappist moet geschonken worden op keldertemperatuur.

Je voelt het, dit alles combineren binnen een werking die gedeeltelijk ook in haar eigen inkomsten moet voorzien, is niet evident.

Ook is het onmogelijk met een sociaal-cultureel initiatief in te spelen op alle mogelijke maatschappelijke uitdagingen.

Laat muziek maar eerst verdergaan met de zeden te verzachten.
Tot op heden bezochten meer dan 200 000 mensen De Roma.

Een deel hiervan als fan van Bart Peeters, Will Tura, Daan of Admiral Freebee, maar velen ook voor meer buurtgebonden activiteiten zoals seniorenmatinees, het kinderbal en projecten in het kader van onze samenwerking met de Federatie van Marokkaanse verenigingen.

Volledigheidshalve wil ik nog vermelden dat wij voor alle manifestaties een zeer gedifferentieerde prijzenpolitiek voeren in nauw overleg met onze buurtwerkers.

Vierde hoofdstuk
De Roma in Borgerhout

Mag ik u bij het begin van dit hoofdstuk een anekdote toevertrouwen die plaatsvond meer dan 45 jaar geleden, weliswaar in dezelfde periode van het jaar, de meimaand – toen nog Mariamaand. Vergeef mij de religieuze ondertoon van mijn verhaal.

Op een mooie lentedag kwam de pastoor van de Sint-Jansparochie bij ons thuis op de Turnhoutsebaan aankloppen met een verzoek. Vader beschikte immers over een auto, en de pastoor vroeg of hij hierop een luidspreker mocht monteren om de Mariamaand in te luiden met een wandeling door Oud-Borgerhout. Vader kroop achter het stuur met een vermoeide pastoor op de achterbank. Ik als kind naast vader vooraan. We reden met de auto van Mariabeeld naar Mariabeeld, bevestigd aan de gevels van Rodenbachstraat, Florastraat en Geyselsstraat.

De pastoor bad voor, zette een lied in dat weerklonk door de luidspreker. Achter ons een snel aangroeiende massa die meebad en meezong ('Liefde gaf U duizend namen').

Op een bepaald ogenblik viel de pastoor in slaap en begon luid te snurken, duidelijk hoorbaar op straat door de luidspreker. Dat jaar, nu meer dan 45 jaar geleden, trok een lange stoet van diepgelovige mensen zwaar snurkend door de straten van Oud-Borgerhout, de pastoor achterna.

Kunt u zich zulk een processie vandaag de dag voorstellen?

De voorbije jaren riskeerde u immers opgepakt te worden bij samscholingen van deze omvang.

Welnu, dankzij de uitstraling van De Roma ben ik ervan overtuigd dat zulke vreedzame wandelingen door de straten van Borgerhout opnieuw zullen mogelijk worden, elke wandelaar met en vanuit zijn eigen overtuiging.

Vijfde hoofdstuk
Een ark vol vrijwilligers

Thans richt ik mij tot jullie, dames en heren van de jury van de Arkprijs van het Vrije Woord 2007.

Wij zijn oprecht ontroerd, fier en dankbaar voor deze zeer uitzonderlijke onderscheiding.

Ons Roma-project is opgestart vanuit eigenzinnigheid, groot geloof en geestdrift. Geloof in vrijheid ook om heel veel mensen te betrekken in wat wij denken dat een samenleving kleur geeft.

Maar evenzeer vanuit de overtuiging dat geestdrift in één dag realiseert wat de rede pas na jaren tot stand brengt.

In welke administratieve omkadering we ooit met dit eigenzinnige project zullen terechtkomen, wij verklaren plechtig dat we onze basisprincipes nooit overboord zullen gooien.

De Roma-ark kan immers alleen maar de toekomst tegemoet varen, bemand door die vele overtuigde vrijwilligers en medewerkers.

Een kwart hoofdstuk of ps

Mag ik aan dit dankwoord nog een zeer persoonlijke toets toevoegen, noem het ps, wat hier staat voor Paul Schyvens.

Toen Paul, onze grote gids van het Roma-verhaal, mij bijna 5 jaar geleden deelgenoot maakte van zijn Roma-droom, vroeg hij me of ik me wou ontfermen over de contacten met de overheid.

Zijn temperament vormt, en dit zegt hij zelf, hiertoe niet altijd de beste basis. Gaandeweg vond hij toch dat erkenning en resultaten

i.v.m. De Roma verdacht veel uit de 'tsjevenhoek' kwamen. Dat gaf soms aanleiding tot vriendschappelijke wrevel tussen ons beiden.

Beste Paul, deze Arkprijs moet jou thans geruststellen. Zo wordt nog maar eens bevestigd dat wij met ons Roma-project nog altijd vrij-zinnig bezig zijn.

Dank aan allen.

Borgerhout, 16 mei 2007

DE ARKPRIJS,
EEN TRADITIE VAN VRIJHEID

1951	Christine D'Haen	Gedichten
1952	Hugo Claus	De Metsiers
1953	Maurice D'Haese	De Heilige Gramschap
1954	Frans Goddemaere	Nola
1955	Jos de Haes	Gedaanten
1956	Frans De Bruyn	Tekens in Steen
1957	Albert Bontridder	Dood Hout
1958	Ivo Michiels	Het Afscheid
1959	Libera Carlier	Action Station - Go!
1960	Ward Ruyslinck	De Madonna met de Buil
1961	Hugues C. Pernath	Het Masker Man
1962	Georges Hebbelinck	De Journalist
1963	Paul Snoek	Richelieu
1964	Daniël Robberechts	Zesmaal
1965	Willy Roggeman	Blues voor Glazen Blazers
1966	Astère M. Dhondt	God in Vlaanderen
1967	Jef Geeraerts	De Troglodieten
1968	C.C. Krijgelmans	Homunculi
1969	Patrick Conrad	Mercantile Marine Engineering
1970	Roger Van de Velde	Recht op Antwoord
1971	Eddy van Vliet	Columbus Tevergeefs
1972	Marcel Van Maele	Ik rijk Mensenvlees Zei de Reus
1973	Rob Goswin	Vanitas Vanitas
1974	Fernand Auwera	Zelfportret met Gesloten Ogen
1975	Internationale Nieuwe Scène	Mistero Buffo
1976	Leonard Nolens	Twee Vormen van Zwijgen
1977	Freddy de Vree	Steden en Sentimenten
1978	Roger M.J. de Neef	Gestorven Getal
1979	Frans Boenders	Denken in Tweespraak
1980	Lucienne Stassaert	Parfait Amour

1981	Robbe De Hert	Filmoeuvre
1982	Maurice De Wilde	De Nieuwe Orde
1983	Bert Van Hoorick	In Tegenstroom
1984	Leo Pleysier	Kop in Kas
1985	Daniel Buyle	BRT-journalistiek
1986	Tone Brulin	Toneelwerk
1987	De Morgen / Paul Goossens	Journalistiek
1988	Leo Apostel	Wijsgerig werk
1989	Stefaan Hertmans	Poëtisch werk
1990	André De Beul	Politieke Moed
1991	Frie Leysen	Tien jaar de Singel
1992	Paula d'Hondt	Migrantenbeleid
1993	Jan Blommaert & Jef Verschueren	Het Belgische Migrantendebat
1994	Gal	Grafisch werk
1995	Tom Lanoye	Maten en Gewichten
1996	Gie van den Berghe	Getuigen
1997	Wannes van de Velde	Muzikaal oeuvre
1998	Pjeroo Roobjee	Artistiek oeuvre
1999	Sophie De Schaepdrijver	De Groote Oorlog
2000	Zak	Cartoons
2001	Ludo Abicht	Intelligente Emotie
2002	Pol Hoste	De lucht naar Mirabel
2003	Wim Distelmans	Euthanasiewet
2004	Rik Pinxten	De Artistieke Samenleving
2005	Christine Van Broeckhoven	Verdediging van de Rede
2006	Marleen Temmerman	Onrust in de onderbuik
2007	vzw Roma	Sociaal-Kultureel veldwerk

STICHTING
ARKCOMITÉ VAN HET VRIJE WOORD VZW

STICHTER VAN HET NIEUW VLAAMS TIJDSCHRIFT

EN STICHTER VAN DE ARKPRIJS

Herman Teirlinck (1879-1967)

STICHTEND COMITE

Luk De Vos, Henri-Floris Jespers, Herman Liebaers, Hugo Raes, Marc Reynebeau, Karel Van Miert, Julien Weverbergh, Willy Calewaert (†), Walter Debrock (†), Marc Galle (†), Maurits Naessens (†), Willy Vaerewijck (†), Eddy van Vliet (†)

EREVOORZITTERS

Herman Teirlinck (†), Walter Debrock (†), Michel Oukhow (†)

DAGELIJKS BESTUUR

Raymond Detrez, voorzitter
Lukas De Vos, ondervoorzitter
Adriaan Raemdonck, secretaris
Philippe Dinet, verslaggever
Leo De Haes
Tony Meesdom

WERKENDE LEDEN

Karel Anthierens, Joseph Asselbergh, Marcel Boon, Eddy Borms, Jos Borré, Daniël Buyle, Herman De Prins, Bruno De Wever, Jan De Zutter, Marc Galle, Clara Haesaert, Marc Holt-hof, Jef Lambrecht, Hugo Raes, Jean-Pierre Rondas, Pjeroo Roobjee, Ronald Soetaert, Yves T'Sjoen, Claire Van Damme, Ingrid Van der Veken, Leen Van Dijck, Karel Van Miert, Wim Van Rooy, Liesbeth Walckiers, Julien Weverbergh, Georges Wildemeersch

ZETEL EN SECRETARIAAT

Hoogstraat 70-72, 2000 Antwerpen

© 03 233 13 45 / FAX 03 231 38 12 • galerie@dezwartepanter.be

© 2007 De respectievelijke auteurs
Zetwerk Intertext, Antwerpen © (03) 290 34 87
Verantwoordelijke uitgever Lukas De Vos, Hof ter Bollen 51, 2870 Lievele

Deze uitgave kwam tot stand
met de steun van **Philippe Lemahieu**